

Environment. Technology. Resources. Proceedings of the 16th International Scientific and Practical Conference. Vol. 3, 2025. Pp. 187–194. <https://doi.org/10.17770/etr2025vol3.8534>. [in English]

23. Kovalchuk V., Shevchenko L. Experience of introducing cloud technologies. Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I. Higher Education. May 28th–29th, 2021. Rezekne: Rezekne Academy of Technologies. 2021. Pp. 339–348. <https://doi.org/10.17770/sie2021vol1.6411>. [in English]

24. Muller, N., Safir, A. What Employers Actually Want: Skills in Demand in Online Job Vacancies in Ukraine. 2019. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/344171559904342136/pdf/What-Employers-Actually-Want-Skills-in-Demand-in-Online-Job-Vacancies-in-Ukraine.pdf> [in English]

25. The Future of Jobs Report 2025. Insight Report. URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_Report_2025.pdf [in English]

26. Ukraine Labour Market Profile 2025. URL: https://www.ulandssekretariatet.dk/wp-content/uploads/2025/01/Ukraine-LMP-2025-final.pdf?utm_source=chatgpt.com [in English]

27. Ukraine: Digital transformation of education as a strategic path to resilience and innovation. URL: https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/news/ukraine-digital-transformation-education-strategic-path-resilience-and-innovation?utm_source=chatgpt.com [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОВАЛЬЧУК Василь – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освітніх вимірювань Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти».

Наукові інтереси: цифровізація освіти, педагогічна майстерність, професійна підготовка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOVALCHUK Vasyi – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Educational Measurement, State Institution «Scientific and Methodological Center for Higher and Pre-Higher Education».

Scientific interests: digitalization of education, pedagogical mastery, professional training.

Стаття надійшла до редакції 16.09.2025 р.

Стаття прийнята до друку 30.09.2025 р.

УДК 378.147

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-75-78

КУЧАЙ Олександр –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9468-0486>
e-mail: kuchay@ukr.net

КУЧАЙ Тетяна –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3518-2767>
e-mail: tetyanna@ukr.net

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Однією з умов формування високого рівня правової культури суспільства є правове виховання – цілеспрямований і систематичний вплив на свідомість та культуру поведінки членів суспільства, що здійснюється з метою вироблення у них почуття поваги до права та звички дотримання права на основі особистого переконання.

Правове виховання є формування шанобливого ставлення до закону, бачення закону великою соціальною цінністю, що стосується безпосередньо кожного індивіду; розвиток почуття відповідальності, непримиренності до сваволі, корупції. Правове виховання нерозривно пов'язане та реалізується через правову освіту – безпосереднє здобуття знань. Правове навчання – це спосіб зовнішнього вираження та організації передачі теоретичного правового матеріалу об'єкту виховання.

Метою правового навчання є формування теоретичної основи правової свідомості та правової культури, забезпечення необхідного рівня систематизації знань про право, розвиток правових інтересів, почуттів, правового мислення, формування наукового правового світогляду.

У статті виокремлено основні проблеми формування правової культури фахівців, основні напрями підвищення правової культури. Виділено важливі задачі правового виховання фахівців в умовах нинішнього ЗВО. Виокремлено методи ефективності правового виховання майбутніх фахівців правоохоронної діяльності та шляхи правового виховання.

Правове виховання є невід'ємною складовою підготовки майбутніх правоохоронців і головним чинником становлення їхньої професійної культури.

Ключові слова: правове виховання, професійної культура, майбутні фахівці, правоохоронна діяльність.

KUCHAI Oleksandr –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Professor of the Department of Pedagogy
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9468-0486>
e-mail: kuchay@ukr.net

KUCHAI Tetiana –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy, Psychology, Elementary, Preschool Education and Management of Educational Institutions
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3518-2767>
e-mail: tetyanna@ukr.net

LEGAL EDUCATION AS THE BASIS OF THE PROFESSIONAL CULTURE OF FUTURE LAW ENFORCEMENT SPECIALISTS

One of the conditions for the formation of a high level of legal culture of society is legal education - a purposeful and systematic influence on the consciousness and culture of behavior of members of society, which is carried out with the aim of developing in them a sense of respect for the law and the habit of observing the law on the basis of personal conviction.

Legal education is the formation of a respectful attitude to the law, a vision of the law as a great social value that directly concerns each individual; the development of a sense of responsibility, intransigence to arbitrariness, corruption. Legal education is inextricably linked and implemented through legal education - the direct acquisition of knowledge. Legal training is a way of external expression and organization of the transfer of theoretical legal material to the object of education.

The purpose of legal education is to form the theoretical basis of legal consciousness and legal culture, to ensure the necessary level of systematization of knowledge about law, to develop legal interests, feelings, legal thinking, and to form a scientific legal worldview.

The article identifies the main problems of forming the legal culture of specialists, the main directions of improving legal culture. Important tasks of legal education of specialists in the conditions of the current higher education are highlighted. Methods of effective legal education of future law enforcement specialists and ways of legal education are highlighted.

Legal education is an integral part of the training of future law enforcement officers and the main factor in the formation of their professional culture.

Key words: legal education, professional culture, future specialists, law enforcement.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасне суспільство висуває високі вимоги до фахівців правоохоронної діяльності, оскільки саме від їхньої професійної компетентності, моральних орієнтирів і рівня правосвідомості залежить забезпечення правопорядку, захист прав і свобод людини. Одним із ключових чинників формування професійної культури майбутніх правоохоронців є правове виховання, яке визначає їхнє ставлення до закону, норм права та етичних стандартів.

З позиції всебічного зросту особистості майбутнього фахівця в різних сферах суспільства передбачається його висока правова культура. Не можна uważати фахівця професіоналом гідного щабля, якщо він, маючи величезні знання, плідно працюючи, порушує закони, вимоги Конституції України. Спроможність фахівців розуміти правила співжиття і вимоги законів, та відповідним чином впроваджувати це в своїй практичній діяльності, – це вимоги нинішнього розвитку суспільства. Проте, ця змога не є постійною, вона виникає під дією особливих виховних завдань, і, перш за все, за сприянням правового виховання студентів під час їх навчання у закладах вищої освіти.

Ключовою ціллю правового виховання в Україні є формування у майбутніх фахівців високої правової культури, ґрунтовного переконання у істинності вимог Конституції України, українського законодавства, закономірності добровільного їх виконання, здатності аргументувати свої дії та приймати рішення, які не опротестовують чинному законодавству [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні проблеми, пов'язані з вихованням правової культури, віддавна приваблювали до себе увагу мислителів, правознавців, педагогів, психологів. Вони знайшли відбиток у філософському, культурологічному та юридичному площинах у доробках Арістотеля, Б. Ана-

нєва, В. Андрущенко, І. Беха, Л. Виготського, В. Дубровського, Г. Давидова, І. Канта, Г. Костюка, І. Кона, П. Копніна, В. Кременя, В. Лутая, С. Максименка, М. Михальченка, І. Надольного, В. Оржеховської, С. Рубінштейна, Г. Сковороди, М. Фіцули тощо.

Мета – розкрити окремі аспекти правового виховання як основи професійної культури майбутніх фахівців правоохоронної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правове виховання – це цілеспрямований і систематичний процес формування у людини правових знань, правосвідомості та правової культури, що забезпечує готовність до дотримання законодавства та здійснення правомірної поведінки. Для курсантів і студентів закладів вищої освіти зі спеціальностей правоохоронного спрямування воно є основою їхньої майбутньої професійної діяльності.

Правове виховання охоплює:

- засвоєння системи правових знань;
- розвиток правосвідомості та правової відповідальності;
- формування почуття справедливості, честі й гідності;
- виховання готовності діяти відповідно до закону навіть у складних умовах.

На сьогоднішній день найважливішим аспектом розвитку індивіда є висока правова культура. На сучасному етапі суспільно-політичного розвитку України найбільш важливо виникає питання формування правової культури громадян країни. Вищій школі слугує вирішальна функція у підготовці інтелектуально-розвиненого, юридично-грамотного, мобільного, компетентного, духовно-багатого, професійного фахівця, покликаного генерувати майбутнє нації [2].

Виокремлено основні проблеми формування правової культури фахівців, до яких віднесено:

- брак системного обговорення питань правової культури (не враховується ступінь правової культури, попередньо сформованої в учнів загальноосвітніх закладів), правової свідомості, правової етики, зокрема, в найновіших посібниках та підручниках з теорії країни і права;

- закономірність розробки науково-методичних підходів до формування правової культури взагалі та впровадження інноваційних технологій зокрема;

- потреба у науково-практичному насиченні правової освіти;

- недостатня правова інформованість фахівців, слабкий зв'язок із соціальною діяльністю, майбутньою фаховою практикою.

Професійна культура фахівця правоохоронної діяльності включає правову, етичну, комунікативну, психологічну та організаційну складові. Центральне місце у цій системі посідає саме правова культура, адже вона визначає:

- рівень знань і розуміння норм права;
- уміння застосовувати закон у практичній діяльності;
- готовність до прийняття рішень у рамках закону;
- формування авторитету правоохоронних органів у суспільстві.

Правове виховання стає фундаментом для розвитку професійної культури, оскільки забезпечує єдність правових знань, ціннісних орієнтацій і практичних навичок.

До основних напрямків підвищення правової культури належать:

- формування почуття права та законності;
- освоєння звершень логіко-правового мислення;
- поліпшення законодавства;
- підняття рівня правової функції;
- збільшення обсягу й високе вдосконалення правомірної діяльності.

Правова освіта та виховання полягають у передачі, нагромадженні і засвоєнні знань, принципів та норм права, а також у формуванні належного ставлення до права і досвіду його виконання, це здатність майстерно застосовувати власні права, дотримуватись заборон та здійснювати обов'язки.

Звідси випливає закономірність в усвідомленому засвоєнні вирішальних принципів законодавства, виробленні почуття поваги до права [7].

Отримані майбутніми фахівцями знання мають перейти в особисте переконання, в установку дотримуватись правових приписів, а надалі – у внутрішню потребу і звичку виконувати правовий закон, виявляти правову активність. Засобом правового навчання може бути все те, за допомогою чого здійснюється цілеспрямований вплив на свідомість, волю та поведінку людей, або те, за допомогою чого передається інформація про право, закон, різноманітні події або чинники, які мають юридичне значення і можуть впливати на формування активної правової позиції майбутнього фахівця [4].

Важливими задачами правового виховання фахівців в умовах нинішнього ЗВО є:

- виховання високої громадянськості, формування людської ідеології;
- формування умисного ставлення до своїх прав і обов'язків перед громадою і країною;
- формування докорінної пошани до законів і правил людського співіснування; – формування панівної правосвідомості й правової культури; – формування бажання дотримуватись і здійснювати закони і вимоги Конституції України [1].

Ефективність правового виховання майбутніх фахівців правоохоронної діяльності залежить від поєднання традиційних і інноваційних методів:

- лекційно-семінарська підготовка – сприяє формуванню правових знань;
- практичні заняття та тренінги – дозволяють відпрацювати правозастосовні навички;
- моделювання професійних ситуацій, рольові ігри – формують уміння приймати рішення відповідно до норм права;
- правопросвітницькі заходи та інтерактивні проекти – підвищують мотивацію до самостійного вивчення права;
- приклад наставників і офіцерів – слугує зразком правової поведінки та етичної культури.

Правове виховання може відбуватися подальшими шляхами:

- правова освіченість;
- правова популяризація;
- просвітницька юридична діяльність урядових органів;
- правомірна діяльність громадян, їх участь у виконанні та охороні правових норм;
- самовиховання.

Серед зразків правового виховання доцільно окреслити нормативноправові акти, акти використання норм права; ознайомлювальні й роз'яснювальні матеріали про правові акти в засобах масової інформації (ЗМІ); правові радіо- і телевізійні часописи; правознавчі газети, цілло яких є розповсюдження правових знань: прес-конференції, брифінги, зустрічі, лекції, діалоги, семінари, вечори проблем і відповідей, консультації та ін [2].

Завдяки правовому вихованню майбутні правоохоронці набувають:

- усвідомлення значення верховенства права;
- здатності до правомірних дій у будь-яких професійних ситуаціях;
- високого рівня відповідальності перед суспільством;
- готовності відстоювати законність і справедливість.

Таким чином, правове виховання формує у майбутніх фахівців не лише знання, а й внутрішні переконання, що стають основою їхньої професійної культури.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Правове виховання є невід'ємною складовою підготовки майбутніх правоохоронців і головним чинником становлення їхньої професійної культури. Воно забезпечує єдність

знань, переконань і практичних дій, формує відповідальне ставлення до закону, сприяє утвердженню принципів справедливості та гуманізму в їхній діяльності. Від якості правового виховання залежить ефективність роботи правоохоронних органів і довіра суспільства до них.

Формування правової культури та правового виховання здійснюється на всіх етапах становлення особистості, але в силу піднесених і психологічних особливостей в різних щаблях даний процес активізується в періоді навчання у ЗВО при освоєнні правових та професійних дисциплін. Перспективи вбачаємо у прогнозуванні результатів формування. Його результати залежать від різних факторів: від виду організації, професійної підготовки, різних процесів формування правової культури майбутнього фахівця. Для зміни негативних факторів, впливаючи на формування правової культури майбутнього фахівця, цілеспрямовано застосовувати можливість внести в дію: ліцензійні форми і методи правової спрямованості, які здатні спрямувати адаптацію майбутніх фахівців на конкретні правові основи у їхній професійній діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Дьоміна О. С. Формування правової культури студентської молоді в умовах сучасного українського суспільства : авт. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. Київ. 2007. 20 с.
2. Зубчевська С. В. Формування правової культури студента коледжу як складової загальнокультурної компетентності. Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі : зб. наук. ст. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., 10 квіт. 2014 р. Житомир : ЖНАЕУ. С. 44–46.
3. Коломійцев О. А. Правова поведінка особистості у соціально-психологічному вимірі. Український науковий журнал. 2005. 6 (14). С. 144–150.
4. Кравченко А., Бартош О. Правове виховання як складник формування громадянина України. Педагогічні науки. 2016. 65. 102 с.
5. Крук С. Л. Правова культура у контексті вищої професійної освіти. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України 1/2012.
6. Мануйлов Є. М. Правове виховання студентів в умовах сучасного ВНЗ. Проблеми правового виховання в сучасній Україні: матеріали міжвуз. наук.-практ. конф., 16 черв. 2010 р. Х. : НЮАУ ім. Ярослава Мудрого. С. 40–43.
7. Чернета С. Ю. Формування правової культури студентської молоді: соціально-педагогічний аспект. Педагогічні науки: [зб. наук. праць]. Чернівці : Вісник ЧНПУ. 2012. 104. 2. С. 173–176.
8. Штангрет М. Й. Філософські проблеми правового виховання молоді (на прикладі закладів освіти МВС України) : авт. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.12. Львів. 2007. 20 с.

REFERENCES

1. D'omina, O. S. (2007). Formuvannya pravovoyi kul'tury student-s'koyi molodi v umovakh suchasnoho ukrayins'koho suspil'stva [Formation of legal culture of student youth in the conditions of modern Ukrainian society]: avt. dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.01. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian]
2. Zubchevs'ka, S. V. (2014). Formuvannya pravovoyi kul'tury studenta koledzhu yak skladovoyi zahal'-

nokul'turnoyi kompetentnosti [Formation of legal culture of college student as a component of general cultural competence]. Suchasni tendentsiyi rozbudovy pravovoyi derzhavy v Ukraini ta sviti : zb. nauk. st. za materialamy II Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 10 kvit. Zhytomyr : ZHNAEU. S. 44–46. [in Ukrainian]

3. Kolomiitsev, O. A. (2005). Pravova povedinka osobystosti u sotsial'no-psykholohichnomu vymiri [Legal behavior of the individual in the socio-psychological dimension]. Ukrayins'kyu naukovy zhurnal. 6 (14). S. 144–150. [in Ukrainian]

4. Kravchenko, A., Bartosh, O. (2016). Pravove vykhovannya yak skladnyk formuvannya hromadyanyna Ukrainy [Legal education as a component of the formation of a citizen of Ukraine]. Pedahohichni nauky. 65. 102 s. [in Ukrainian]

5. Kruk, S. L. (2012). Pravova kul'tura u konteksti vyshchoyi profesiynoyi osvity [Legal culture in the context of higher professional education]. Visnyk Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy. [in Ukrainian]

6. Manuylov, YE. M. (2010). Pravove vykhovannya studentiv v umovakh suchasnoho VNZ [Legal education of students in the conditions of a modern university]. Problemy pravovoho vykhovannya v suchasniy Ukraini: materialy mizhvuz. nauk.-prakt. konf., 16 cherv. KH. : NYUAU im. Yaroslava Mudroho. S. 40–43. [in Ukrainian]

7. Cherneta, S. YU. (2012). Formuvannya pravovoyi kul'tury student-s'koyi molodi: sotsial'no-pedahohichnyy aspekt [Formation of legal culture of student youth: social and pedagogical aspect]. Pedahohichni nauky: [zb. nauk. prats']. Chernihiv : Visnyk CHNPU. 104. 2. S. 173–176. [in Ukrainian]

8. Shtanhret, M. Y. (2007). Filosofs'ki problemy pravovoho vykhovannya molodi (na przykladi zakladiv osvity MVS Ukrainy) [Philosophical problems of legal education of youth (on the example of educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine)]: avt. dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.12. L'viv. 20 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КУЧАЙ Олександр – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Національний університет біоресурсів і природокористування України.

Наукові інтереси: підготовка фахівців у закладах вищої освіти.

КУЧАЙ Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти, Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ.

Наукові інтереси: підготовка фахівців у закладах вищої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KUCHAI Oleksandr – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

Scientific interests: Training of specialists in higher education institutions.

KUCHAI Tetiana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, professor of the department of pedagogy, psychology, elementary, preschool education and management of educational institutions Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute.

Scientific interests: Training of specialists in higher education institutions.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2025 р.

Стаття прийнята до друку 28.09.2025 р.